

TAUTIN S KULT ROS GALIMUMAI JUNGTINI AMERIKOS VALSTYBI MOKYKLOSE

Šios paskaitos tikslas yra išaiškinti, ko mes tur tume siekti ir koki tur tume imtis žygi , kad m s vaikai b t išaukl ti lietuviškai amerikietiškoje kult roje, gaunant valstyb s pinigini param .

Kod l reikia ieškoti valstyb s paramos ? Nes, jeigu m s lietuviyb nebus pakankamai išlaikyta m s šalies mokyklose, ji visiškai pask s J. A. V. kult roje, neži rint, kiek mes tur sime parapij , spaudos, literat ros, ir vasarini stovykl . Suprantama, visi šie dalykai yra reikalingi. Ta iau mes jau žinome iš lietuvi istorijos Amerikoje, kad j dar nepakanka. Jaunoji karta greitai skiriasi nuo senosios, ypa nuo to meto, kada patenka arba valstybines arba privatinės mokyklas, kurios jokios tautyb s nepaiso. Tautyb ms nepalankiai veikia ir Amerikos visuomen s judrumas, kuris ne maž ja, o vis did ja. Be to, reikia prisiminti, kad lietuvi jaunimas jau gana dažnai sukuria šeim , kurios antroji pus jau ne lietuvis arba ne lietuvaivait .

Taigi, reikia sutikti, kad vienintelis b das išlaikyti lietuviyb amerikietiškoje kult roje yra tur ti mokykl , kurios teigiamai derint ir išpl tot amerikietišk ir lietuvišk kult r . Gal reikia ir daugiau, bet tai paliekame kitam kartui.

Daug kam tai gali atrodyti ne vykdoma. Ta iau šioje visoki galimum šalyje mes turime rimto pagrindo to tik tis ir siekti. Tas m s tik jimas kyla iš dvejopo pagrindo : kad mes turime m s j goms pritaikint uždavin , ir kad mes šioje šalyje esame demokratiški žmon s. Demokratiški žmon s yra tie, kurie sugeba tur ti, pareikšti ir gyvendinti savo nuomones. Kai j reikalavimai yra teisingi, kai t reikalavim vykdytas nesudaro skriaudos kitiems ir kai jie gali b ti vykdyti be dideli išlaid ir be dideli administraciniai komplikacij , tai demokratiški žmon s supranta, kad jie nuskriausti, kada tie j reikalavimai n ra patenkinami. B dami demokratiški, ir mes tur tume tur ti toki pat dvasi ir ištvermingum .

T tvirtinim aš noriu pagr sti, nurodydamas vien gyvenimo srit kur dar eina kova d l didesn s laisv s ir kur teis ti reikala-

vimai jau praddami tenkinti: tai t v teis aukl ti vaikus pagal savo tikybinius sitikimus.

Kova d l didesn s t v laisv s vaik aukl jime. — Kaip žinome, daugumas kult r sutinka, kad žmogus turi teis garbinti Diev savo b du. Ta iau kartais susiduriame su tendencija aukl ti priaugant jaunim , neatsižvelgiant jokius tikybinius reikalavimus. Su tokia tendencija susiduriame ir J. A. V. Kokios pasaul ži ros šiose mokyklose vyrauja, ir kaip jos gali b ti žalingos ir tikybai ir moraliniam charakteriui, vaizdžiai yra išd styta Petro Maldeikio knygoje *V. Europos ir J. A. V. Aukl jimas*¹.

Tod l šioje šalyje vis did ja s j dis, reikalauj s kad ir Amerikos valdžia remt aukl jim ne vien valstybin se mokyklose, bet ir tuo atveju, kai t vai siun ia savo vaikus privatinės mokyklas, kaip tai yra buv nepriklausomoje Lietuvoje ir kaip dabar yra daugumoje kult ring kraštu.

Ta iau, gr žtant prie savo pagrindinio tikslo, — gyvos lietuvyb s išlaikymo, — t v teis s negalima apriboti vien tik j gal jimu pasirinkti mokym su tikyba ar be tikybos. Kart išsikovoj teis gauti param mokykloms su tikybiniu aukl jimu, t vai gal s reikalauti teis s apsispr sti ir kitais klausimais, pavyzdžiui, kokia j vaikams turi b ti d stoma literat ra, koki turi b ti mokoma meno dalyk , kalb ir t.t. Tokiu atveju ir mes, lietuviai, gal tume bandyti arba organizuoti savo mokyklas, atitinkan ias m s reikalavimus, arba pakeisti vietose jau esan ias mokyklas, suprantama, nenuskriaudžiant savo vaik ir nepakenkiant šiam kraštui.

Su taip suprastais savo tautiniais interesais mes neliekame vieni: tuo keliu eidami, mes sijungiame pat centr tos kovos, kuri šiame krašte vyksta, d l didesn t v teisi bei laisv s aukl jimo srityje.

Auks iausio Teismo išaiškinimai d l tikybinio aukl jimo. — J.A.V. istorija prasideda nuo pirm j ateivi , kurie ia atvyko ieškodami didesn s laisv s arba nor dami išvengti persekiojim d l savo tikybos.

Daugumas kolonist buvo protestantišk tikyb , kurios beveik visos sutiko vienu klausimu, b tent, kad kiekvienas žmogus gali savo siel išganyti skaitydamas Švent j Rašt . Ta iau po kurio laiko kolonij viršininkai ir siel vadovai pamat , kad daugumas kolonist , arba netur dami laiko arba patys negal dami, beveik visiškai nesir pina savo vaik aukl jimu ir ypa nebeišmoko j

¹ S duvos Knyg Klubo leidinys Chicaga 1958.

skaityti. O nuo to priklauso siel išganymas ! Tod l šiaurinėse kolonijose, tvarkant t reikal , buvo išleisti statymai, kad visi miesteliai turi statyti mokyklas, ir visi vaikai turi jas lankyti. Tikybiniai bendruomeniai vadai apsim tuos r pintis, ir taip buvo vesta tada dar niekur pasaulyje negird ta tvarka : iš viso jaunimo buvo pareikalauta sigyti mokyklin išsiaukl jim . Tas mokyklas pinigais r m valdžia, o jas priži r jo vairi tikybos dvasininkai, ypa ten, kur viena ar kita konfesija buvo pripažinta oficialia (*established religion*).

Ta iau, kai ši šalis išsikovojo nepriklausomybę, daugumas iš pirm j trylikos valstybi nebeturjo bet kurioje srityje remti vien tikybos prieš kitas, nes atrod , kad kitaip esant v l tur t kultūrin ai ir persekiojimais, ir skirstymas pirmos ir antros klas s piliecius. Taigi, kai visoms valstyb ms reik jo susilieti vien federacij , jos nutar kad aukš iausia krašto valdžia — federalinė valdžia — neturi remti n vienos tikybos prieš kitas. Pirmojo konstitucijos pakeitimo dalis taip skamba : « Kongresas neišleis jokio statymo kuris liest tikybos k rim ar uždraust jos laisv praktikavim ».

Tas konstitucijos pakeitimo posakis daug kam atrod neaiškus. Kadangi daug kas aiškino, dar ir dabar taip aiškina², kad žodžiai « tikybos k rimas » pagal 18 amžiaus supratim reiškia vienos tikybos padarym « oficialia », kaip tai yra Anglijoje arba Švedijoje, tai J. A. V. Aukš iausias Teismas paskelb savo sprendim : anie konstitucijos žodžiai uždraudžia bet koki tiesogin param visoms tikybosoms. Pavyzdžiui, *Everson Bus Case* klausimu Aukš iausias Teismas paskelb : « Nei atskiros valstyb s nei federalinė valdžia negali kurti bažny ios. N viena valdžios šaka negali išleisti statym kurie remt vien tikybos , visas tikybas, arba vien j prieš kitas ... Jokie mokes iai, dideli ar maži, negali b ti užd ti paremti kuriems nors tikybiniams darbams ar institucijoms, neži rint, kaip jie b t vadinami, jei tik jie yra skirti bet kuriai tikybai mokyt ar praktikuoti. Jeffersono žodžiais, anie konstitucijos žodžiai, kurie uždraudžia « tikybos k rim » tur jo tiksl pastatyti m ro sien skirian i valstyb nuo bažny ios »³. Ta iau tuo pa iu sprendimu Aukš iausias Teismas patvirtino New Jersey valstyb s statym , reikalaujant visus vaikus vežti mokyklas valstybiniais autobusais, nes tai yra tiesiogin parama vaikams, o tiktai netiesiogin mokykloms. Tai buvo pabr žta žodžiais : « Valstyb joki pinig neduoda mokykloms. Valstyb t mokykl neišlaiko ».

² Pavyzdžiui, *Tax Aid to Education*, mimeografuotas leidinys kunigo William J. Kenealy, S. J., teis s profesoriaus Chicagos Lojolos universitete.

³ *Everson v Board of Education*, 330 U. S. 1 (1947).

Tuo pačiu būdu Aukščiausias Teismas išsprendė ir kitus dūginus⁴. Tais Aukščiausio Teismo sprendimais buvo išaiškinta, kad jau būt «tikybos k rimas» jei valstybė bet kuriai konfesijai leist naudotis mokyklų patalpomis bei rengimais mokytis savo tikyb; tačiau nebūt «tikybos k rimo» jei vaikai būt išleisti iš valstybin s mokyklos pamok mokytis savo tikybos kur kitur.

Iš to seka, kad ir šis katalik mokslinink suvažiavimas negalėtų pasinaudoti valstybin s mokyklos patalpomis bei rengimais. Iš ano konstitucijos išaiškinimo seka ir tai, kad mes visi mokame mokesius valstybin ms mokykloms statyti bei išlaikyti, bet m s valstybė neduoda jokios paramos tada, kai norime statyti bei išlaikyti mokyklų kurioje, be kit dalyk, yra mokama ir tikybos.

Viliausi advokat patarimai. — Bet kurie valstyb s leidžiami statymai yra to paties žmogaus darbai, neišvengi žmogišk silpnybi bei trūkum. Be to, laikui b gant pasensta visi statymai bei nutarimai ir pradeda nebetikti žmoni norams bei reikalams. Ypa tai dažnai pasitaiko J. A. V., kur tauta yra dar jauna. ia ir gyvenimas ir statymai kinta gana greitai, ir dažnai Aukščiausias Teismas turi pasisakyti dėl pagrindini žmogaus teisi, priklausanti jam pagal konstitucij.

Geriausias pavyzdys tokio statym keitimosi ir išaiškinimo, kuris pasitaiko ginant žmoni gerov, tai tarp m s gyvenan i negr teisi pl timas. Jie buvo išlaisvinti prieš šimt met iš tikros ir giliausias vergijos; statym ir Aukščiausio Teismo sprendim pagalba jie palaipsniui pasieks visišk lygyb su visais kitais, kuri skelbia konstitucija.

Panašiu būdu dalis šio krašto žmoniai dabar kelia klausim ir svarsto m s šalies nusistatym aukl jimo ir tikybos klausimais.

Pirmiausia, visiems, gal būt, aišku, kad m s krašte nėra jokios m ro sienos, kuri skirt valstyb nuo bažny ios. Bažny i žem ir pastatai nemoka mokesi. Valdžia užmoka už ind n tikybin mokym rezervatuose. K duodame bažny iai, tai galime išskaikyti, pagal reguliacijas, iš savo pajam mokesio. Kariuomen iškaiko katalikams kareiviams kapelionus ir stato jiems koply ias. Kareivi moksl valstyb apmoka ir tuo atveju, kai jie mokosi katalikiškose mokyklose. Veteranai po antrojo pasaulinio karo ir po Kor jos karo mok si ir katalikiškuose universitetuose, ir valstyb už juos mok jo. Katalikiškos ligonin s gali gauti pus reikaling pinig iš valstyb s, kai jos yra statomos ar ple iamos. Katalikiški universitetai jau ir

⁴ McCollum Released-Time Case [1948] ir Zorach Released-Time Case [1952], žr. *McCollum, v. Board of Education*, 333 U.S. 203 (1948); *Zorach v. Clauson*, 343 U. S. 306 (1952).

dabar gali gauti iš valstybės paskolas mažais nuošimais bendrabu-
iams rengti ir mokslo reikmenims sigyti. Kada bažnyčia ar mokykla užsidega, jas gesina ugniagesiai, nestatydami klausimo, kad jie patarnaus vienos konfesijos palaikymui. Panašiai ir policininkas, paklaustas nurodys, kur yra bažnyčia, jos ieškaniam. Kongresas išlaiko savo kapelionus, ir kiekvienos dienos darbas abejuose r muose pradedamas malda. Kongreso tarnautojai berniukai (*page boys*) išsirenka sau mokyklas, ir valstybė užmoka už jų mokslą ir tuos atvejus, kai jie lanko privatinės arba katalikiškas mokyklas. Taigi, tos išgarsintos mro sienos tarp valstybės ir bažnyčios Amerikoje nėra.

Svarbiausias argumentas tai, kurie siekia gauti paramos iš valstybės tikybiniam auklėjimui, kyla iš Aukščiausio Teismo 1925 metų sprendimo, kada Oregono valstybė norėjo uždaryti visas mokyklas, kurios nebuvo valstybės priežiūroje. Aukščiausias Teismas palaikė kai kurių piliečių skundą prieš Oregono valstybę, nutardamas, kad valstybė neturi tos teisės, nes « vaikas nėra valdžios sutvėrimas; tie, kurie jį augina ir auklėja, turi teisę ir prievolę paruošti jį ir kitoms pareigoms »⁵. Taigi, nors visi vaikai turi lankyti mokyklas, tačiau tuo nutarimu buvo aiškiai parodyta, kad nėra jiems privaloma lankyti valstybines.

Tuo remdamiesi, kai kurie advokatai kelia tokius klausimus: ar neturtingi tėvai turi teisę auklėti savo vaikus, kaip jie nori, lygiai su kitais piliečiais, jeigu jie, užmokėję mokesčius viešosioms mokykloms išlaikyti, nebeturi pinigų užmokėti už mokslą tose mokyklose, kur vaikai būtų auklėjami pagal tėvų tikybinius sitikinius? Ar yra piliečių lygybė, jei netikinieji vaikai mielai noru yra siunčiami valstybės išlaikomoms mokykloms, kur Dievas yra užmirštas, o tikinieji, bet neturtingi tėvai turi eiti netikintiesiems patinkamas mokyklas? Kieno yra demokratija?

Laiko trumpumas neleidžia patiekti visų argumentų, kuriuos iškilęs prezidento Kennedy pasiūlymas duoti arti 2,5 bilijono dolerių vien viešosioms mokykloms, nors pinigai sumokami iš tikiniejių ir netikiniejių kišenių.

Svarbus yra advokato pabrėžimas, kad federalinė valdžia negali pinigų tam tikslui išleisti kitaip, kaip pagal konstitucijos I skyriaus 8 straipsnį, kur jai leidžiama daryti viską visuomenės gerovei. Tačiau duoti paramą vien tiems tėvams, kurių vaikai lanko valstybines mokyklas, nėra pagelba visuomenei, o tik jos daliai⁶. Tai tikintiesiems tėvams skriauda.

⁵ *Pierce v. Society of Sisters*, 268 U. S. 510 (1925).

⁶ William J. Kennealy, S. J. anksčiau minėtame aprašyme 1-2 psl. Mano paties laiškas, *New York Times*, 1961 m. birželio m. 29 d. 32 psl.

Daugelis piliečių, ypač respublikoniško sitikinimo, nenori, kad federalin valdžia kišt si atskir valstybi reikalus. Jie primena kad valstybin s ir atskir vietovi aukl jimo tarybos (kuri yra apie 35.000) savo metin je konferencijoje Filadelfijoje pri m rezoliucij , reikalaujan i kad federalin valdžia neskirt mokykloms pašalpos, kol pa ios aukl jimo tarybos jos prašys ⁷. Pagal ši taryb nutarim tokios pašalpos šiuo metu dar nereikia.

Aišku kad toks nutarimas remiasi baime kad paskui federalinius pinigais ateis ir federalinis kišimasis vietini mokykl tvark . Kod l gi katalikai nebijo tokios pašalpos ir federalin s valdžios sikišimo ? Pirmiausiai reikia pabr žti, kad tokios baim s esama. Tai iau prezidento Kennedy pasi lymas bando toki pagelb duoti viešosioms mokykloms, ir, jei katalikai negaut savo mokykloms atitinkamos dalies, jau b t rodymas, kad jie yra laikomi antros klas s pilie iais. J mokyklos b t dar daugiau diskriminuojamos. Baisiai pasunk t katalik mokykloms varžybos su viešosiomis mokyklomis patalp , rengim ir mokytoj atlyginimo atžvilgiu. Tod l katalikai buvo priversti ryžtingai pareikalauti, kad ta pašalpa b t ir jiems duodama, jeigu ji b t paskirta kitiems.

Antra, reikia atsiminti, kad katalikai nepraš federalin s pagalbos tikybai mokyti. Kaip žinome iš Vakar Europos pedagogikos istorijos ⁸, ir net iš artesni šali , pavyzdžiui Peru valstyb s, patyrimo, su valstybiniu sikišimu drauge ateina nepalankus d stomosios medžiagos parinkimas ir ne visuomet tinkami d stytojai ⁹. Tod l tiek Vakar Europoje, tiek ir Peru susirupin katalikai, steigia savo privatinės katalikiškas mokyklas. Taigi, amerikie i katalik viltis yra ta, kad pagaliau ir jiems valstybin pašalpa bus pasi lyta, kaip tai Anglijoje arba Pranc zijoje, ir kad jiems bus galima pasirinkti pašalpos form , leidžian i išvengti valdžios kišimosi j mokykl tikslus. D l toki federalin s valdžios teisi apribojim katalik mokykl atžvilgiu, atrodo, neb t sunkum susitarti, nes, kaip jau mat me, valstybin s ir atskir vietovi aukl jimo tarybos taip pat nori išlaikyti kaip galima daugiau autonomijos. Yra ir advokat , kurie mano kad valstyb gali duoti mokykloms pinigais, nesikišdama j vidaus tvark , jeigu tik jos yra pripažintos tinkamos aukl jimo institucij (*accredited*); ia nurodomas pavyzdys, kad federalin valdžia apmok jo veteran moksl , visiškai nesikišdama mokykl reikalus.

⁷ *New York Times*, 1961 m. geguž s m. 6 d. 31 psl.

⁸ P. Maldeikis, *V. Europos ir J. A. V. Aukl jimas*, 122-123 psl.

⁹ *Peru Regime Controls Private Education*, Offers Little Aid, žr. *The New World*, 1961 m. rugs jo m. 1 d., 14 psl.

D l ši ir daugelio kit priežas i prezidento projektas buvo Kongreso š. m. liepos m n. 18 dien atmetas. Atnaujintas pasi - lymas, kiek pasaldytas katalikams nuraminti, taip pat buvo š. m. rugpi io 31 dien atmetas.

Nors visi suprantame, kad ne vien katalik balsas nugal jo prezidento sumanym , ta iau lygiai visi žinome, kad tas katalik balsas buvo pla iai girdimas, ypa kada kardinolas Spellman prad jo tuo klausimu r pintis ir net atsakymus duoti senatoriui Morse. Tai rodo, kad neilgai bus galima nepaisyti 42 milijon katalik teisi .

Kaip vesti kult rin autonomij su valstyb s parama. — Su valstyb s katalikišk mokykl šelpimo klausimu turime jungti ir m s lietuviško aukl jimo reikal , b tent, kad mes, Amerikos lietuviai, gautume paramos aukl ti savo vaikams Amerikoje, išlaikant ir lietuviškosios kult ros esminius dalykus. Mes turime siekti juos išaukl l ti taip, kaip jie ir mes norime, o ne kaip kiti nusprendžia.

Pirmiausia mums reikia tur ti sitikimim , kad m s ypatinga kult ra turi vert s ir privalo b ti kaip nors išlaikyta. Ir mums reikia ne vien pasiryžimo, bet ir rimtumo. Negalime pamiršti, kad m s broliai pilie iai seka m s reikalavimus ir juos svarsto; ir jie labai atidžiai seka, kokias teises mes pripaž stame kitiems. Mes negalime, pavyzdžiui, svajoti, lyg kad mes b tume Lietuvoje. Neišvengiamai turime prisid ti ir prie J. A. V. kult ros. Kaip šio krašto gyventojams ir geriems pilie iams, mums reikia dalintis šio krašto tikslais ir darbais, žinoti šios šalies istorij , pažinti tos ypatingos kult ros pradži , išsivystym ir prisid ti prie jos ištobulinimo.

Bet mums taip pat turi b ti aišku, kad lietuviai gali b ti geri amerikie iai ir tuo pat metu, pasinaudodami asmeninio išsipl tojimo laisv s galimumu, koki šis kraštas leidžia ir kuriuo net giriasi¹⁰, išlaikyti svarbiausias lietuviškosios kult ros savybes, kaip savo kalb , istorij , šokius, muzik , ir tradicijas.

Antra, mes turime rimtai apsvarstyti, kiek yra padar lietuvybei išlaikyti seniau atvykusieji ir kiek dabar reikia daugiau tuo r pintis. Anks iau atvyk buvo gausesni ir solidaresni, ir k jie prad jo ir pastat , v liau at j neatrodo gal t padaryti. Ta iau vis tiek anks iau atvykusi steigta lietuvyb nyksta prieš amerikietiškos kult ros takas per radij , televizij ir net automobili parankum . Taigi, mums reikia daugiau k daryti.

¹⁰ Dabar galima b t rasti ne vien sociolog , kuris girt kult rini vienodum ir peikt kult r daugum (*cultural pluralism*). Turi b ti aišku, kad Jungtin s Amerikos Valstyb s negal s didžiuotis demokratija, jei visi pilie iai b t kaip vienas.

Tre ia, nor dami daugiau laim ti ir to siekdami demokratiniu keliu, turime jungtis su šios šalies katalikais ir dalyvauti j kovoje, kuri dabar, atrodo, eina teigiam یشهit ta prasme, kad t vai tur t didesn bals savo vaik aukl jime. Toks prisid jimas yra ne vien m s prievol , kaip katalik , bet ir kartu b t lengvas vadas pilietin strategij savo teis ms ginti. Patirtume, pavyzdžiui, kad yra svarbu ir kitiems gauti tas pa ias teises, kuri mes siekiame, ir rastume reikalo jungtis su lenkais, slavais, italais, žydais¹¹ ir kitais, kurie taip pat siekia išlaikyti savo tautyb . Sujungtos vairi tautybi j gos daryt didel sp d , nes toks bendradarbiavimas rodyt kad ia esama susipratusi , demokratišk , gana amerikietiš k žmoni . D l to niekas netur t manyti, kad ia norime sukurti svetim taut kolonijas.

Ketvirta, dirbdami su kit taut representantais, turime išsiaiškinti vairi tautybi galimumus J. A. V. mokyklose. Ger jant transporto s lygoms, ypa dabar, kada gana lengva gauti valstyb s param šioje srityje¹², ar neb t galima sutraukti, pavyzdžiui, visus žyd vaikus jiems tinkamai priruoštas mokyklas ? Pasitardami su žydais, gal tume sužinoti ar apsimoka išlaidos j bandomam kurti Yeshiva universitetui rytuose, arba Žydišk Moksl Kolegijai Chicagoje. Kok patarim jie mums duot iš savo patyrimo ? Pasitardami su lenkais, gal tume sužinoti ar vertinga organizuoti, savo išlaidomis, lenkiškus mokslus privatin se mokyklose¹³. Tokie pasitarimai pad t mums grei iau ir tiksliau vykdyti savo siekimus.

Pagaliau, jeigu kas b t tuo atžvilgiu laim ta J. A. V. mokyklose, mums reikia prieti svarb klausim : ar m s vaikai nor s

¹¹ Nesenai rabinas Morris Sherer, Agudath Israel of America egzekutyvinis viceprezidentas, kongreso atstov paklaustas, pareišk :

« Our organization of Orthodox Jews has chapters in every part of the United States and includes thousands of rabbis and communal leaders, amongst them the foremost Jewish scholars and religious authorities. We strongly favor federal aid to parochial schools ... The Jewish parent who sends his child to a parochial school should not be unduly penalized for exercising the right of free choice, implicit in the American way of life, to educate his children in accordance with his religious conscience ... ». Ištrauka iš *Law Experts See no Barrier to Private-School Aid, The New World*, 1961 m. rugs jo m. 1 d. 8 psl. Šis svarbus žyd prisid jimas prie katalik reikalavim labai padidino viltis gauti valstybin param .

¹² K tik š m nesi vyskupas Richard H. Ackerman Covingtono diocезijoje Kentucky valstijoje, sak 700 vaik pereiti vieš j mokykl , jei vietin aukl jimo taryba neleis autobusais jiems važin ti katalikiškas mokyklas. Taryba nusileido, ir katalik vaikai dabar važiuoja savo mokyklas ir šiuo atžvilgiu naudojasi valdžios parama (*The New World*, 1961 m. rugs jo m. 8 d. 1 psl.).

¹³ Kaip parinkta Lojolos universitete, Chicagoje.

lietuviškos kult ros mokyti? Gal tume juos priversti, prileisdami, kad b dami subrend , geriau žinome negu jie patys, ko jiems reikia mokyti. Ta iau neabejotinai b t geriau, jei vaikai, ypa aukštesniose mokyklose, su noru ir s moningai mokyt si. Bet po vienos kartos ia gim ir aug vaikai jau nejaus šitos prievol s išlaikyti lietuviyb , kaip mes jau iame. Juos stipriau vilioja amerikietiška kult ra, nes ji dažnai si lo daugiau galimybi ir geresnes s lygas individo socialiniam tarpimui negu lietuviškoji. Amerikietiškos pievos platesnes negu lietuviškos.

Kadangi tas klausimas yra per sunkus vieniems išspr sti, galima b t bent tiek užsibr žti : kurioje nors vietoje tur t b ti suburta simbolin amerikie i lietuvi gabi ir gyva grup , kuri aiškiai rodyt kad ir tokiu keliu asmuo gali pasiekti savo piln išsivystym .

Kun. Dr. R. C. Jan auskas, S. J.

Chicaga, J. A. V.

THE POSSIBILITY OF A NATIONAL CULTURE IN EDUCATION IN THE UNITED STATES

by

Rev. Raymundus C. Jan auskas, S. J.

Summary

All traces of American-Lithuanian culture will disappear unless both aspects of this culture are continued at higher educational levels. The author urges American-Lithuanians to join in the current effort of Catholics to get federal aid for their schools. By reasserting the rights of parents to determine the content of educational institutions they will learn how to participate in the democratic process and then be able to carry the principle further by getting federal aid for all minorities that wish their culture to be fostered by schools.